

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: «ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ»

Виконав: студент 2 курсу, групи ФК1-М19
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)

Теслюк Костянтин Михайлович

Керівник: Мисів В. М., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Рецензент: Скавронський О. П., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	8
1.1 Професійна компетентність як предмет педагогічного дослідження	8
1.2 Специфіка професійної діяльності учителя фізичної культури	12
1.3 Структура професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури	20
1.4. Загальна класифікація фізичних навантажень у ігрових видах спорту та її прояв в процесі занять оздоровчими заняттями волейболом.....	26
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	34
2.1 Методи дослідження.....	26
2.2 Організація дослідження	27
РОЗДІЛ 3 ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	28
3.1 Організаційна структура формувального експерименту	28
3.2 Аналіз результатів формувально-розвивального етапу експерименту	39
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗВО – вищий навчальний заклад

ЗСО –заклад середньої освіти

МУФК – майбутні учителі фізичної культури

ПК – професійна компетентність

ОК – особистісний критерій

КК – когнітивний критерій

ДК – діяльнісний критерій

ПП – педагогічна практика

ВСТУП

Актуальність теми. Фізична культура та здоров'я нації, як акцентують Закони «Про освіту» (2017), «Про загальну середню освіту» (ред. від 2017), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Стратегія національно-патріотичного виховання дітей і молоді, інші законодавчі та нормативні документи з питань освіти, є найвищою цінністю суспільства та пріоритетом освітньої політики в Україні. Фізичне виховання, як невід'ємна складова освіти, спрямоване на формування фізичного, соціального та духовного здоров'я, вдосконалення фізичної і психічної підготовки дітей та молоді до активного довготривалого життя і професійної діяльності, забезпечує можливість набуття кожною людиною необхідних науково обґрунтованих знань про здоров'я, засоби його зміцнення, організацію змістовного дозвілля. Виключна важливість фізичного виховання актуалізує проблему професійної підготовки учителів фізичної культури, висуває високі вимоги до їх професійної компетентності, активної самореалізації та саморозвитку.

Разом з тим, зважаючи на значну кількість досліджень із проблем професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, залишається недостатньо вивченою проблема формування їх професійної компетентності у процесі педагогічної практики, яка, поєднуючи теорію та практичну діяльність, забезпечує підготовку до майбутньої педагогічної діяльності в умовах, максимально наближених до професійних. У сучасних умовах, коли визначення та підвищення рівня фізичної підготовленості населення України, створення належних умов для фізичного розвитку різних груп населення, покращення його здоров'я визнаються як важливі завдання держави та суспільства, потребує конкретизації та уточнення структура професійної компетентності учителів фізичної культури, критерії та рівні її сформованості, вимагає теоретичного обґрунтування та практичної перевірки модель формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах педагогічної

практики.

Аналіз педагогічної, психологічної літератури, а також дослідження досвіду формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики дозволили зафіксувати низку **суперечностей**: між вимогами до професійної компетентності, як єдності теоретичної та практичної готовності до професійної діяльності, та недостатнім обсягом практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, недосконалістю її організації у навчальному процесі вищої школи; між невідповідністю традиційних методів, форм та засобів формування

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики.

Досягнення поставленої мети вимагає послідовного вирішення таких **завдань**:

1. На основі аналізу наукової літератури уточнити зміст поняття «професійна компетентність майбутніх учителів фізичної культури», розкрити структуру професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, схарактеризувати критерії та рівні її сформованості.

2. Обґрунтувати педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики.

3. Розробити модель формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики.

4. Експериментально перевірити ефективність моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі

педагогічної практики.

Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс таких **методів** дослідження:

– *теоретичні* – теоретичний аналіз наукової літератури і нормативних документів, синтез, порівняння, узагальнення і систематизація одержаних даних із метою визначення підходів до сутності понять «професійна компетентність майбутніх учителів», специфіки професійної діяльності та професійних функцій учителя фізичної культури; змісту та структури професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури; критеріїв та рівнів її сформованості; місця педагогічної практики в системі засобів формування професійної компетентності тощо для теоретичного обґрунтування моделі; моделювання формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики;

– *емпіричні* – педагогічне спостереження, анкетування, бесіда; педагогічний експеримент; анкета щодо визначення складу професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури; анкета «Задоволеність організацією педагогічної практики»; методика «Мотиви вибору професії» (за В. Міжеріковим); анкета «Самооцінка професійно-педагогічної мотивації» (за М. Фетіскіним, адаптована А. Проценком); адаптована методика М. Фетіскіна «Діагностика рівня парціальної готовності до професійно-педагогічного саморозвитку»; аналіз академічної успішності студентів; аналіз звітної документації, характеристик на студентів; експертне оцінювання;

– *статистичні методи* – зокрема, непараметричний статистичний тест Т-критерій Вілкоксона, коефіцієнт варіації.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в: розробці матриці професійних функцій учителя фізичної культури; виявленні чинників, що впливають на ефективність формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики; розробці критеріально-діагностичного комплексу для вивчення сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури; розробці навчально-

методичного забезпечення педагогічної практики.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 23-24 вересня 2020 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 74 сторінках, з яких 64 основного тексту, вона містить 10 таблиць, 6 рисунків. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку 85 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики дозволяє твердити, що його мета досягнута, поставлені завдання виконані, гіпотеза, покладена в основу дослідження – підтверджена. Це дає підстави для таких загальних висновків:

1. На основі узагальнення наукового доробку вітчизняних та зарубіжних дослідників уточнено сутність поняття «професійна компетентність майбутніх учителів фізичної культури» – це нормативна комплексно-інтегративна характеристика особистості, що визначає готовність та здатність особистості до виконання функцій професійної діяльності учителя, ефективного вирішення навчально-виховних завдань, сприяє зорієнтованості особистості на постійне професійне удосконалення, актуалізацію творчого потенціалу на основі творчого використання набутих знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей, здібностей та професійно значущих якостей.

Професійні функції, конкретизовані з урахуванням специфіки професійної діяльності учителів фізичної культури, утворюють матрицю професійних функцій учителя фізичної культури, що являє собою функціональну модель його педагогічної діяльності. Матриця є поєднанням трьох груп функцій – термінальні функції (пов'язані з метою та завданнями педагогічної діяльності), інструментальні функції (пов'язані з засобами навчання, виховання та організації педагогічної взаємодії), операціональні функції (пов'язані з певними видами та етапами педагогічної діяльності). Водночас, професійні функції утворюють ієрархію – загальнотрудова (необхідні для ефективної реалізації будь-якої професійної діяльності певного кваліфікаційного рівня), загальнопедагогічні (зумовлені загальними особливостями педагогічної праці) та специфічні (пов'язані зі специфікою педагогічної діяльності учителя фізичної культури).

Здатність та готовність майбутнього фахівця до виконання функцій

професійної діяльності визначає рівень розвитку професійної компетентності. Як інтегративне утворення, вона являє собою комплекс різних видів компетентностей (компонентів), що відображають різні аспекти та функції професійної діяльності. Зміст кожного з цих компонентів є поєднанням елементів (змістового, операційно-діяльнісного та особистісно-мотиваційного), що є основою для розробки системи критеріїв та показників професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Зміст загальних і спеціальних компетентностей конкретизовано, з огляду на матрицю функцій професійної діяльності.

Основою для визначення критеріїв слугує структура професійної компетентності як характеристики особистості, що складається з змістового, операційно-діяльнісного та особистісно-мотиваційного елементів. Відповідно, виокремлено особистісний, когнітивний та діяльнісний критерії. На основі виокремлених критеріїв та показників конкретизовано типологічну характеристику чотирьох рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури: критичний, базовий, достатній та оптимальний.

2. Доведено, що педагогічна практика є відносно самостійною формою професійної підготовки, що сприяє формуванню усіх складових професійної компетентності як реалізаційної здатності майбутніх учителів фізичної культури до здійснення професійної діяльності в реальних умовах. У процесі педагогічної практики студент виконує професійні функції учителя фізичної культури, усвідомлює специфіку обраної професії, залучається до всіх видів професійної діяльності. Під час педагогічної практики відбувається інтенсивне засвоєння аспектів майбутньої професії, формується критичне та осмислене ставлення до професійно необхідних знань, розвиваються уміння, навички, способи дії, виявляється потреба у постійному професійному саморозвитку, посилюються мотиви та поглиблюється інтерес до професійної діяльності. Таким чином, педагогічна практика є визначальною ланкою в системі формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Проведене дослідження дозволило виявити недоліки в організації педагогічної практики, і на цій основі визначити суб'єктивні та об'єктивні чинники (організаційно-управлінські, навчально-методичні, технологічні, психологічні), що впливають на ефективність її організації. Це дало можливість визначити три групи педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики: а) організаційно-управлінські умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; б) організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики; в) навчальні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі педагогічної практики.

3. З урахуванням організаційно-управлінських умов, що склалися, та для забезпечення належних організаційно-педагогічних та навчальних умов була розроблена модель формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, що складається з:

- цільового блоку моделі – це об'єктивні характеристики професійної діяльності, вимоги до діяльності фахівця певного кваліфікаційного рівня, норми і вимоги до якостей особистості фахівця, які впливають на зовнішню (компоненти) та внутрішню (елементи) структуру професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Вона постає у моделі як стратегічна мета професійної підготовки і як часткова мета педагогічної практики МУФК, яка досягається специфічними для цієї форми професійної підготовки засобами;

- організаційного блоку моделі – організаторами процесу формування ПК МУФК є керівники практики, дії яких підпорядковані єдиній цілі, якою є комплексний розвиток усіх компонентів та елементів професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах професійної діяльності. Така ціль вимагає вирішення системи завдань, а також дотримання принципів формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики;

- результативного блоку моделі. Результатом функціонування моделі є

професійна компетентність МУФК як діагностована (за допомогою критеріїв) та вимірювана (за чотирма рівнями) характеристика особистості, що формувалася у процесі педагогічної практики.

Модель конкретизує організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності МУФК у процесі педагогічної практики: реалізація міжпредметних зв'язків між психолого-педагогічними, спеціально-методичними, анатомо-фізіологічними та іншими знаннями, вміннями та навичками для подолання протиріч між загальнопедагогічною і фаховою підготовкою та сприяння формуванню професійної компетентності в єдності її загальних та спеціальних компонентів (компетентностей); одночасне формування загальних та спеціальних компонентів професійної компетентності у процесі педагогічної практики для забезпечення готовності майбутніх учителів фізичної культури до виконання системи загальнотрудових, загальнопедагогічних та фахових функцій; одночасне формування елементів професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури для забезпечення дієвості професійних знань, умінь та навичок, розвитку мотивів та потреб професійної діяльності та професійного саморозвитку, оволодіння засобами, методами, прийомами організації та технологіями професійної діяльності та педагогічної взаємодії, формування власного практичного досвіду; забезпечення єдності вимог до змісту та форм діяльності МУФК під час проходження педагогічної практики, контролю та оцінювання її результатів з метою координації та узгодження дій усіх суб'єктів керівництва ПП для забезпечення формування професійної компетентності МУФК у процесі педагогічної практики. Зміст формування ПК МУФК в процесі педагогічної практики визначений відповідно до цілі, завдань, принципів та з урахуванням організаційно-педагогічних умов, і містить чотири види діяльності студента: навчальну, навчально-методичну, виховну та спортивно-масову і дослідницьку. Модель конкретизує навчальні умови формування професійної компетентності МУФК в процесі ПП: розробка навчально-методичного забезпечення практики (програма практики та інші нормативні документи, наукові, навчальні, методичні, інформаційні матеріали для студентів та керівників

практики); забезпечення навчально-методичного супроводу студентів під час педагогічної практики для надання вчасної та оперативної навчально-методичної допомоги та інформаційної підтримки МУФК час виконання програми ПП; використання інноваційних інформаційно-комунікаційних та технічних засобів навчання для забезпечення індивідуалізованого керівництва, для організації навчально-методичної допомоги, для інформаційної підтримки МУФК у процесі ПП. Досягнення мети та завдань формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики вимагає використання комплексу методів та форм (традиційних та інноваційних) відповідно до особливостей різних етапів педагогічної практики.

4. Упровадження у навчально-виховний процес розробленої моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі педагогічної практики, що здійснювалося у межах її експериментальної перевірки, привела до наступних змін: найбільш суттєві зрушення спостерігалися за діяльнісним критерієм професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, перш за все – за показниками «організація професійного спілкування» та «організація власної діяльності»; найменші зміни відбулися за особистісним критерієм, головним чином з урахуванням динаміки парціальних факторів, потреби у саморозвитку, «комунікативних здібностей» та «мотиваційного фактору»; за когнітивним критерієм найбільші коливання відбулися за показником «психолого-педагогічні знання» та «знання з теорії і методики фізичного виховання та спорту», найменші – за показником «вміння та навички самостійної роботи з інформацією».

Практична апробація та експериментальна перевірка моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі педагогічної практики привела до статистично достовірної динаміки рівнів її розвитку, причому, найбільша динаміка відбулася за критичним рівнем розвитку професійної компетентності, найменша – за оптимальним. Таким чином, експериментальна перевірка запропонованої моделі довела її ефективність.

Виконане дослідження не вичерпує всіх питань, пов'язаних з розглянутою

проблемою. Подальшої розробки вимагають такі питання: навчально-методичний супровід педагогічної практики майбутніх учителів фізичної культури з використанням інформаційно-комунікаційних засобів; посилення міжпредметних зв'язків у процесі педагогічних практик; координація педагогічного керівництва практичною підготовкою майбутніх учителів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О.В. Формування компетентностей особистості в сучасній школі: Методичний посібник / О.В. Авраменко, Л.І. Лутченко, С.О. Шлянчак – Кіровоград: КОД, 2010 – 80 с.
2. Байденко В.И. Модернизация профессионального образования: современный этап / В.И. Байденко, Дж. ван Зантвоорт – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2003. – 674 с.
3. Басинская, И.В. Компетентностный подход в управлении человеческими ресурсами / О.М.Радюк, И.В.Басинская // Гуманітарна-економічний вісник: наукова-теоретична часопис. – Мн: Міжн. гуман.-економіч. інст, 2013. – №3. – С.81 – 87.
4. Бібік Н. М. Компетентна освіта – від теорії до практики / Н.М. Бібік, І.Г. Єрмаков, О.В. Овчарук та ін. – К. Плеяди, 2005. – 120 с.
5. Біляковська О. Професійна компетентність учителя як складова ефективної педагогічної діяльності / О. Біляковська // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2012. – №. 7. – С. 229 – 234. URL: <http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/BAK7/7/37.pdf>
6. Болонский процесс: Глоссарий (на основе опыта мониторингового исследования) / науч. ред. В.И. Байденко, Н.А. Селезнева. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2009. – 148 с.
7. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 23–28.
8. Большой психологический словарь / Под редакцией Б. Г. Мещерякова, В. П. Зинченко. – Изд-во.: Прайм-Еврознак, 2009. – 816 с.
9. Гура О.І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект: монографія / О.І. Гура. –

Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2006. – 332 с.

10. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вихов. і спорту: 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / М. Т. Данилко. – Луцьк, 2000. – 19 с.

11. Демин В. А. Профессиональная компетентность специалиста: понятие и виды / В.А. Демин // Мониторинг образовательного процесса. – 2000. – № 4. – С. 35.

12. Диба Т.Г. Компетентнісний підхід у професійній підготовці фахівців фізичного виховання / Т.Г. Диба // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. – 2015. – № 24. – С. 58 – 67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2015_24_11

13. Драгайцев О.І. Складові професійної компетентності майбутнього вчителя в світлі компетентнісного підходу в освіті / О.І. Драгайцев // Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки. – 2008. – Вип. 145 – С.25 – 28.

14. Драч І.І. Зміст і технологія підготовки фахівців з педагогіки вищої школи за заочною формою навчання в умовах ЄКТСОНП, адаптованої до національної вищої освіти та до специфіки заочної форми навчання / І.І. Драч // Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу : монографія / З. В. Рябова, І. І. Драч, Н. О. Приходькіна [та ін.]. – К. : ТОВ «Альфа-Реклама», 2014. – С. 201 – 224.

15. Зимняя И.А. Компетентность человека – новое качество результата образования / И.А. Зимняя // Проблемы качества образования. – Кн. 2. Компетентность человека – новое качество результата образования Материалы XIII Всероссийского совещания. – Москва-Уфа, 2003. – С. 4 – 15.

16. Зимняя И.А. Компетенция и компетентность в контексте компетентностного подхода в образовании / И.А. Зимняя // Иностранные языки в школе. – 2012. – №6. – С. 2 – 10.

17. Зимняя И.А. Педагогическая психология. : Учеб. пособие для высш. пед. учеб. заведений / И. А. Зимняя. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1997 – 480 с.
18. Зязюн І.А. Учитель у вимірах епох і цивілізацій / І.А. Зязюн // Мистецтво та освіта. – 2008. – № 3. – С. 9 – 15.
19. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії : монографія / І.А. Зязюн. – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
20. Имашев А.М. Интенсификация функциональной подготовки будущего учителя физической культуры / А.М. Имашев // Теоретические и практические аспекты профессиональной подготовки специалистов физической культуры : межвуз. сб. науч. тр. / под ред. проф. А.И. Фукина. –Набережные Челны, 1998. – С. 16 – 20.
21. Іванова С.В. Функціональний підхід до визначення професійної компетентності вчителя біології та організація її вдосконалення в закладі післядипломної освіти / С.В. Іванова // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2008. – Вип. 42. – С. 106–110.
22. Карпова Л.Г. Сутність професійної підготовки викладача / Л.Г. Карпова // Педагогічна підготовка викладачів вищих навчальних закладів: матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. – Харків: ОВС, 2002. – С.13 – 15.
23. Карпова Л.Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук.: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л.Г. Карпова. – Харків, 2004. – 27 с.
24. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. / О.М. Кокун – К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агентство», 2012. – 200 с.
25. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
26. Комплекс нормативних документів для розробки складових системи

стандартів вищої освіти. Додаток до Інструктивного листа МОН України від 31.07.2008 № 1/9-484 / За заг. ред.. В.Д. Шинкарука. – МОН України, 2008. – 68 с.

27. Кричевский В.В. Профессия –

28. Кричевский В.Ю. Профессиограмма директора школы. Проблемы повышения квалификации руководителей школ / В.Ю. Кричевский. – М.: Педагогика, 1987. – 212 с.

29. Кузьмина Н.В. Предмет акмеологии / Н.В. Кузьмина. – СПб.: Политехника, 2002. – 189 с.

30. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н.В. Кузьмина – Москва : Высшая школа, 1990. – 119 с.

31. Левківський М.В. Формування професійної компетентності вчителя (засобами історико-педагогічного краєзнавства) / М.В. Левківський // Вісник Київського Міжнародного університету. Серія : Педагогічні науки: зб. наук. ст. – К., 2004. – Вип. 4. – С. 137–146.

32. Левченко Т. І. Мотивація суб'єкта в різних видах діяльності : Монографія

/ Т.І. Левченко. – Вінниця: : Нова Книга, 2011. – 448 с.

33. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М. : Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 308 с.

34. Маркова А.К. Психология труда учителя: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1993. – 192 с.

35. Маслюк Р.В. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в системі «педагогічний коледж – педагогічний університет» : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Р.В. Маслюк – Умань – 2015 – 286 с.

36. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2016 № 600.

URL:<http://osvita.ua/doc/files/news/515/51506/Recom.doc>.

37. Митина Л. М. Профессиональная деятельность и здоровье педагога: учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Л.М. Митина – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 368с.
38. Мінтій І.С. Професійні компетентності вчителя інформатики / І.С. Мінтій
// Вісник Черкаського університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки» – 2009. – № 162. – С. 99– 111.
39. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / О. Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003.– С. 13–39.
40. Огарев Е.М. Компетентность образования: социальный аспект / Е.М. Огарев – СПб.: РАОИО, 1995. – 73 с.
41. Павлюк Є.О. Теоретичні і методичні засади професійного становлення майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки : дис. ... доктора пед. наук : : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Є.О. Павлюк – Хмельницький, 2017 – 629 с.
42. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. – К. : СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
43. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія / В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень та ін. – К: Наукова думка, 2003. – 853 с.
44. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 : поточна редакція URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.
45. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
46. Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки: Указ Президента України № 580/2015 від 13.10.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>

47. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 № 1320-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1320-2015-%D1%80>
48. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін.
– К.: Вища шк., 2000. – 380 с.
49. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.
50. Проценко А.А. Функциональное содержание профессиональной деятельности учителя физической культуры / А.А. Проценко // Веснік адукацыі (Вестник образования) – № 10 (октябрь) – Минск, 2017. – С. 18 – 25.
51. Процко Х.В. Проблема визначення компетентностей вчителя технологій для здійснення ефективної педагогічної діяльності // Педагогіка вищої та середньої школи. Збірник наукових праць. – 2009. – №25. – С. 39 – 46.
52. Психофізіологічне забезпечення становлення фахівця у професіях типу «людина-людина»: монографія / За ред. О.М. Кокуна. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 266 с.
53. Радионова Н. Ф. Компетентностный подход в педагогическом образовании / Н. Ф. Радионова, А. П. Тряпицына. – URL: <http://www.omsk.edu/article/vestnik-omgpu-75.pdf>
54. Раков С. А. Математична освіта: компетентнісний підхід з використанням ІКТ : монографія / С. А.Раков. – Харків : Факт, 2005. – 360 с.
55. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації/ В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
56. Роцин І.Г. Законодавча база фізичного розвитку учнів загальноосвітніх шкіл України / І.Г. Роцин. // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2015. – №44. – С. 380–389.

57. Сергієнко Н.Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя / Н.Ф. Сергієнко // Теорія та методика управління освітою: електронне наукове фахове видання / ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» АПН України. – 2011. – №5. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11sercmt.pdf>
58. Сидоренко В.В. Розвиток професійної компетентності сучасного педагога в умовах відкритої освіти: кластерний аналіз / В.В. Сидоренко // Професійна компетентність педагога в умовах оновленого змісту освіти та вимог ринку праці: III регіональна науково-практична конференція. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2017. – С. 8 – 17.
59. Словник іншомовних слів /за ред. О. С. Мельничука. – Київ : Гол. ред. УРЕ, 1977. – 779 с.
60. Словник української мови: В 11 т. / За ред. І.К. Білодіда.– Т. 4: І–М. – К.: Наук. думка, 1973. – 840 с.
61. Словник української мови: В 11 т. / За ред. І.К. Білодіда.– Т. 10: Т – Ф – К.: Наукова думка, 1979. – 658 с.
62. Соловьев В. Ф. Особенности подготовки специалистов физической культуры и спорта в современных условиях / В.Ф. Соловьев // Modern peculiarities of the identity formation and social adaptation in conditions of the liberal values crisis : peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the CXVII International Research and Practice Conference and I stage of the Championship in Psychology and Educational sciences. – London, 2016. – P. 13–16. URL: <http://gisap.eu/ru/node/88814>
63. Соф'янц Е.М. Зміст і структура професійної компетентності педагогічних кадрів / Е.М. Соф'янц // Післядипломна освіта в Україні. – 2004. – №1. – С.64 – 70.
64. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах : монографія / Н.І. Степанченко. – Львів : Піраміда, 2016. – 652 с.
65. Столяренко О. В. Моделювання педагогічної діяльності у підготовці фахівця: навчально-методичний посібник / О. В. Столяренко, О. В. Столяренко

Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 196 с. URL: <http://stolyarenko.vk.vntu.edu.ua/file/yfdxfkmyfhjnf/ad302d3a144fbed72a223c5073cf5f7c.pdf>

66. Сущенко Л.П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук:

13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» – К., 2003. – 46 с.

67. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти: монографія / за ред. Г.В.Єльнікової. – Київ – Чернівці: Книги – XXI, 2010. – 460 с.

68. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / за наук. ред. Є.Р. Чернишової. – К.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. – 230 с.

69. Хоружа Л.Л. Етична компетентність майбутнього учителя початкових класів: теорія і практика : монографія / Л.Л.Хоружа. – К. – Інститут педагогіки АПН України, 2003 р. – 319 с.

70. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А.В.Хуторской. – М.: Изд во МГУ, 2003. – 416 с.

71. Ціпан Т.С. Професійна компетентність сучасного вчителя / Т.С. Ціпан // Інноватика у вихованні. – 2016. – Вип. 3. – С. 174 – 181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2016_3_22

72. Черняков В.В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури засобами педагогічних ситуацій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. В. Черняков; Нац. акад. внутр. справ. - К., 2011. – 20 с.

73. Черноштан А.Г. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичного виховання на основі модульно-рейтингової технології навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. Г. Черноштан ; Луган. держ. пед. ун-т імені Тараса Шевченка. - Луганськ, 2002. - 20 с.

74. Чуба О.Є. Усвідомлення професійного вибору майбутніми вчителями як чинник самоздійснення особистості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук – 19.00.07 – вікова та педагогічна психологія / О.Є. Чуба – Київ, 2010. – 24 с.
75. Шалар О.Г. Практикум з педагогіки фізичного виховання: Навчально-методичний посібник. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2015. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/1385>
76. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів: підручник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту: В 2 ч. – Ч. 2 / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2002. – 248 с.
77. Щербаков А. И. Совершенствование системы психологического образования будущего учителя // Вопр. психологии. – 1981. – № 5. – С.13 – 21.
78. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти / В.В. Ягупов, В.І. Свистун // Наукові записки НаУКМА. – 2007. – Т. 71: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – С. 3 – 8.
79. Янова М.Г. Структура професійної компетентності педагога / М.Г. Янова // Педагогический журнал. – 2012. – С.63 – 73.
80. Ярошенко А.О. Поняття «компетентність» та «компетенція» в підготовці до професійної діяльності фахівців соціальної сфери у ВНЗ України / А.О. Ярошенко // Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – Додаток 2, том 1. – 2014. – С. 68 – 73.
81. Delamare Le Deist F., Winterton J. What Is Competence? // Human Resource Development International, Vol. 8, No. 1, March 2005 – pp. 27 – 46.
82. Glossary of Curriculum Terminology. Geneva: UNESCO International Bureau of Education 2013 – 65 p.
83. Halasz G. & Michel A. Introduction Key Competences in Europe: interpretation, policy formulation and implementation : Gabor Halasz & Alain Michel Introduction / European Journal of Education, Vol. 46, No. 3, 2011 – p.288-306 <https://www.researchgate.net/publication/227760032>

84. Kalz M., Nadolski R. Overby E., Börner D., Pawlowski J., Stergioulas L. "D2.1 Analysis report on competence services", OpenScout project deliverable, 31 May 2010. – 54 p.
85. Oxford Dictionary of English. Ed. A. Stevenson. Oxford University Press, 2010. – p.2112.